

ELEKTRONİK MUHASEBE UYGULAMALARI KONUSUNDA MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ GÖRÜŞLERİ: ISPARTA İLİNDE BİR ARAŞTIRMA*

Doç. Dr. Osman TUĞAY^a
Abide GÜLER^b

Ampirik Araştırma
(Empirical Research)

*Muhasebe ve Vergi
Uygulamaları Dergisi*
Temmuz 2021; 14 (2): 695-726

ÖZ

Günümüzde teknoloji alanında yaşanan gelişim ve dönüşümler muhasebe alanını da önemli ölçüde etkilemiş ve muhasebe ile ilgili yeni uygulamaları gündeme getirmiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığı, işletmelerin muhasebe süreçlerinin geliştirilmesi amacıyla elektronik-belge sistemini kademeli olarak uygulama kararı almıştır. Bu karar kapsamında, işletmelerin ticari hayatta kullandıkları; elektronik fatura(e-fatura), elektronik defter(e-defter), elektronik arşiv fatura (e-arşiv fatura) gibi bazı belgelerin elektronik ortama taşınması yer almaktadır. Bu da muhasebe sürecinde ciddi değişimleri beraberinde getirmiştir.

Çalışmanın amacı; elektronik muhasebe (e-muhasebe) uygulamalarının hayata geçirilmesinde en önemli aktörlerden birisi olan muhasebe meslek mensuplarının elektronik uygulamalarla ilgili görüşlerini belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma Isparta il merkezinde bağımsız olarak faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, meslek mensuplarının, elektronik muhasebe (e-muhasebe) uygulamalarının Türkiye için gerekli olduğunu, ancak teknik alt yapı ve bilgi eksikliği nedeniyle özellikle mükelleflerin/işletmelerin uygulama için henüz hazır olmadıkları görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: E- Muhasebe, Muhasebe Meslek Mensupları, E-Defter.

JEL Kodları: M40, M41.

APA Stili Kaynak Gösterimi:

Tuğay, O., Güler, A. (2021). Elektronik Muhasebe Uygulamaları Konusunda Muhasebe Meslek Mensuplarının Görüşleri: Isparta İlinde Bir Araştırma. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 14 (2), 695-726.

* Makalenin gönderim tarihi: 22.03.2020; Kabul tarihi: 08.12.2020, iThenticate benzerlik oranı %16

^a Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, otugay@mehmetakif.edu.tr ORCID: [0000-0001-8733-7471](https://orcid.org/0000-0001-8733-7471).

^b Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, abide_guler_92@hotmail.com ORCID: [0000-0002-3125-3364](https://orcid.org/0000-0002-3125-3364).

OPINIONS OF ACCOUNTING PROFESSIONALS ON ELECTRONIC ACCOUNTING PRACTICES: A RESEARCH IN ISPARTA

ABSTRACT

Nowadays, developments and transformations in technology has affected accounting area significantly and brought forward new applications. Ministry of Treasury and Finance has decided to implement e-document system gradually in order to improve the accounting processes of businesses. In this context, documents used by companies in business life such as electronic invoice(e-invoice), electronic ledger (e-ledger) and electronic archive invoice (e-archive invoice) are carried to electronic media. This has brought about significant changes in accounting process.

The aim of the study is to reveal the opinions of members of accounting profession who are one of the most important factors putting electronic accounting (e-accounting) applications into practice regarding electronic-applications. In the study, semi-structured interview techniques as a qualitative research method is used. The research is implemented to members of accounting profession who are self-employed in Isparta city center. The results indicate that members of accounting profession believe that electronic accounting (e-accounting) practices are necessary for Turkey, however the taxpayers/businesses are not ready yet to implement it.

Keywords: E- Accounting, Members of Accounting Profession, E-Notebook.

JEL Codes: M40, M41.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

With the developing technology, e-transformation has been adapted with integrated software used in accounting transactions. The Revenue Administration (RA) has published communiqués containing the procedures and principles regarding the electronic creation, regulation, transmission, preservation and submission of financial documents related to the process in question. With these published communiqués, e-accounting applications in the accounting system were explained and implemented with the given dates. This study was carried out to determine the opinions of accountants about e-accounting applications in the e-transformation process that came to our agenda with the developing technology. The study covers the professional accountants working independently in Isparta, Turkey. Semi-structured interview method was used as data collection tool in the study. In the interview method, open-ended questions were asked to the members of the profession, and their responses and opinions on e-accounting practices were tried to be determined. The questions used in the interview method is as follows:

1. Do you think e-accounting applications are necessary for Turkey?

2. Do you think the government is ready for the transition to e-accounting applications in terms of infrastructure?
3. Do you think the members of the profession are ready for the transition to e-accounting applications?
4. Do you think the taxpayers are ready for the transition to e-accounting applications?
5. What are the problems that the members of the profession may face regarding e-accounting applications?
6. What are the problems that taxpayers may encounter regarding e-accounting applications?
7. Do you think that e-accounting applications will increase the workload of professionals?
8. What are the benefits of e-accounting applications for professionals?
9. What are the benefits of e-accounting applications for taxpayers / businesses?
10. What are the benefits of e-accounting applications to the government in general?
11. Have you taken any courses about e-accounting applications?
12. If you did, do you think the course was sufficient?
13. Is there anything you want to add / specify about the subject?

When the answers given to these questions are evaluated, it is determined that e-accounting applications are necessary for Turkey, the state's infrastructure is ready, and the profession is ready for information. According to the answers given, it was determined that the taxpayers were not ready for e-accounting applications in terms of both infrastructure and information.

Literature on Research

In 2017, Gönen and Solak discussed "the process of e-transformation of the Ministry of Finance in terms of professional accountants and as a field study" and as a result, it was determined that the workload of the professionals would increase, and the infrastructure was not ready.

Elçin et al. In 2018, in their study to determine the SMMMs' thoughts during the transition to e-invoice, e-archive and e-ledger applications: mentioned the system and infrastructure are not ready during the transition to applications, the workload will increase when the applications are started, and the accountants will be deficient in personnel.

Contrary to these studies in the literature, this study found that the state and members of the profession do not have any deficiencies in terms of infrastructure and knowledge. According to this study, it is thought that e-accounting applications will actually reduce the workload of the member of the profession. It was found that only taxpayers were not ready.

Method of the Research

In the study, semi-structured interview / interview technique, which is one of the qualitative research methods, was used as the data collection method. This method is not as rigid as the fully structured interview technique and not as flexible as the unstructured interview technique. It is in the middle of the two. Semi-structured interview technique was used because it provides a certain flexibility to the researcher.

Findings of the Research

Findings of the study:

- It was found that E-accounting applications are necessary for our country
- The state is ready as an infrastructure,
- Professional staff are ready in terms of infrastructure and information,
- Taxpayers are not ready,
- The ignorance of taxpayers is the biggest problem that professionals will face,
- It is a problem for the taxpayers that they are not informed and not ready in terms of infrastructure,
- The workload of the member of the profession will increase during the transition period, but will decrease when the application is fully understood and implemented - when the taxpayer has the necessary information about the application,
- Taxpayer problems such as billing, classification and storage will be reduced, and costs will be reduced.
- The tax revenues of the state would increase, informality would decrease, and control would be easier.

Conclusion

In the study, the problems and benefits that the members of the profession will encounter with e-accounting application are discussed. The answers of the members of the profession were evaluated in three dimensions according to this study.

When the results are evaluated in terms of the state it has been concluded that;

- Informal work will decrease
- Tax revenues will increase,
- Tax audits will become easier, and efficiency will increase,
- The state will provide savings in stationery and storage costs.

When the results for taxpayers are evaluated in general;

- Taxpayers have serious lack of information about the application,
- Most of them do not have the necessary technological infrastructure
It has been concluded that,
- After the system is fully implemented and taxpayers adapt, the stationery and storage costs of taxpayers will decrease.

When the results are evaluated in terms of Accounting Professionals in general;

- Until the system is fully implemented, the workload of the members of the profession will increase, especially due to the demands of the taxpayers,
- There will be savings on stationery, storage costs and time,
- A certain order will be maintained in business and transactions.

With the e-accounting applications to be implemented in the context of technological development, the closing of the paper era, documents and notebooks and the decrease in tree cutting for the paper used can be expressed as the most important result. Because it is seen that the e-accounting applications that come with the e-transformation process include an environmentalist approach.

1. GİRİŞ¹

Bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ekonomik yapının en önemli alanlarından biri olan muhasebe uygulamalarını da etkilemiştir. Meslek mensupları ilk zamanlar muhasebe kayıtlarını defterlere yazarak yapmışlar daha sonrasında bilgisayar ortamında işlemiş ve çıktı alarak arşivlemişlerdir. Teknolojik gelişmeler ile birlikte muhasebe işlemini yapmak için hazırlanan özel bilgisayar paket programları kullanılmaya başlanmıştır. Gelişen teknoloji sayesinde, muhasebe işlemleri kullanılan entegre yazılımlarla otomatik olarak muhasebeleşmekte ve meslek mensupları tarafından gerekli kontroller yapıldıktan sonra devletin sistemine gönderim süreci başlamıştır. Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) söz konusu süreçle ilgili mali belgelerin elektronik ortamda oluşturulmasına, düzenlenmesine, iletilmesine, muhafazasına ve ibrazına ilişkin usul ve esasları içeren tebliğler yayınlamıştır.

Muhasebe meslek mensupları, devlet ile mükellef arasındaki ekonomik yapıyı düzenleyen önemli bir role sahiptir. Bu çalışma, gelişen teknoloji ile birlikte gündemimize gelen e-dönüşüm sürecinde e-muhasebe uygulamaları hakkında muhasebecilerin görüşleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma Isparta ilinde bağımsız olarak faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarını kapsamaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi kullanılmıştır. Mülakat yönteminde meslek mensuplarına açık uçlu sorular sorulmuş ve alınan yanıtlar ile e-muhasebe uygulamaları konusundaki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, e-muhasebe uygulamalarına ilişkin teorik bilgilere ve literatür taramasına yer verilmiştir. Çalışmanın uygulama bölümünde muhasebe meslek mensuplarıyla yapılan görüşmelerin sonucunda elde edilen veriler ve bu verilerin değerlendirilmesi yer almaktadır. Çalışmanın son bölümünde ise, elde edilen verilerin analizlerinden elde edilen sonuçlar ile önerilere yer verilmiştir.

2. ELEKTRONİK MUHASEBE UYGULAMALARININ GELİŞİMİ

Bilişim teknolojilerinin gelişimi ile ülkemizde de yeniliklere gidilmiş e-devlet uygulamaları ile birlikte e-dönüşüm sürecine girilmiştir. E-dönüşüm süreciyle birlikte muhasebe sisteminin de e-uygulamalara geçilmiştir. E-uygulamalar sayesinde muhasebe işlemlerindeki belgeler doğrudan elektronik kayıtlara alınmıştır (Gönen ve Solak, 2017:64). 19 Ekim 2019 tarihli ve 30923 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 509 Sıra No.lu Vergi

¹ Bu çalışma, 5-6/12/2019 tarihinde Uluslararası Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Sempozyumunda tam metin olarak sunulan “Maliye Bakanlığının E-Muhasebe Uygulamaları Ve Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma” başlıklı bildiri olarak sunulmuş, sempozyumdaki öneri ve eleştiriler doğrultusunda geliştirilerek yeniden hazırlanmıştır.

Usul Kanunu Genel Tebliği (VUK, 509 GT)'nde elektronik kayıt, elektronik ortamda tutulan ve elektronik defter ve belgeleri oluşturan, elektronik yöntemlerle erişimi ve işlenmesi mümkün olan en küçük bilgi ögesi olarak tanımlanmıştır.

Tarihsel süreç içinde e-dönüşüm ve buna bağlı e-muhasebe uygulamalarına geçiş incelendiğinde, e-muhasebe uygulamalarına ilk geçiş 2003-2004 yıllarında “Vergi beyanı, tahakkuku ve ödemelerinin elektronik ortamda yapılması” ile başlamıştır. Yine 1 Mayıs 2004 yılında e-bildirge sistemi uygulanmaya başlamıştır. 2010 yılında 397 sıra no’lu “Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği” yayınlanmıştır. Yayınlanan bu tebliği de Maliye Bakanlığı 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 5766 sayılı Kanununun 17. Maddesi ile değişen mükerrer 242, maddesinin 2 numaralı fıkrası ile e-kayıtlar hakkında açıklamalarda bulunmuştur. 2011 yılında 1 sıra no’lu Elektronik Defter Genel Tebliği yapılan değişiklikler yayınlanmıştır. 2012 yılında 415 ve 421 sıra no’lu, 2013 yılında 433 sıra no’lu, 2015 yılında 454 sıra no’lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği yayınlanmış, elektronik kayıtlar ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. En son VUK uyarınca düzenlenmesi zorunlu olan belgelerin elektronik ortamda düzenlenmesine yönelik tüm tebliğler gözden geçirilmiş, tek kaynaktan bilgi edinilmesi ve elektronik belge uygulamalarında bütünlüğü sağlamak için 19 Ekim 2019 tarihinde 509 sıra no’lu tebliğ yayınlanmıştır. Son tebliğin yayınlanmasından itibaren 2010/397, 2012/415, 2012/421, 2013/433 sıra no’lu tebliğler yürürlükten kaldırılmıştır. 2015 yılında yayınlanan 454 sıra no’lu tebliğ ise 1/1/2020 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılmıştır.

E-muhasebe uygulamalarını Öztürk ve Çarıkçı (2019), defter tutma, beyanname hazırlama, fatura işleme, tahsilat ve ödeme işlemlerini içine alan tüm mali nitelikteki işlemlere ait sürecin devlet birimleri (maliye, defterdarlık vb.), muhasebe meslek mensupları ve vatandaşlar tarafından elektronik ortamda yürütülmesi şeklinde tanımlamışlardır.

Elektronik ortamdaki muhasebe kayıt araçlarını aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz (VUK, 509 GT):

- E-Fatura,
- E-Arşiv Fatura,
- E-İrsaliye,
- E-Serbest Meslek Makbuzu,
- E-Müstahsil Makbuzu,
- E-Gider Pusulası,
- E-Bilet Uygulaması,
- E-Sigorta Komisyon Gider Belgesi,

- E-Sigorta Poliçe,
- E-Döviz Alım-Satım Belgesi,
- E-Dekont Uygulaması

VUK, 509 Genel Tebliğ 1.1.2020 tarihinden itibaren uygulamaya konulmuştur.

Artık günümüzde, muhasebe meslek mensupları görevlerini ifa ederken, daha önce hayal edilmemiş dijital sistemleri kullanmak zorunda kalmışlardır. Bu zorunluluk aynı zamanda, meslek mensuplarının bir takım yeni yeteneklere sahip olmalarını da gerekli kılmaktadır (Akdoğan ve Akdoğan 2018: 5).

3. LİTERATÜR ÖZETİ

Literatürde, e-muhasebe uygulamalarını farklı açılardan ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Aşağıda konu ile ilgili akademik çalışmaların bir kısmına yer verilmiştir.

Şenççek (2013) bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin muhasebedeki etkisini araştırmıştır. Çalışmada e-muhasebe uygulamaları analiz edilmiştir. E-muhasebe uygulamalarının entegre sistemlerle olan etkileşimi araştırılmıştır. Araştırmanın sonucu olarak e-muhasebe uygulamalarının matbaa-basım ve ciltleme, noter-tasdik, arşivleme-depo, işgücü, zaman ve yazıcı maliyetinde tasarruf sağlayacağı belirtilmiştir.

Gökçen ve Özdemir (2016) Türkiye’de ki muhasebe uygulamalarından e-defter ve e-fatura’yı ele almıştır. Yaptıkları çalışmada e-defter ve e-faturanın uygulanmasının zorunlu olarak hayat geçirilmesinin avantaj ve dezavantajları olduğunu belirtmişlerdir. Avantajları olarak işletmeler için kolay erişim, arşivleme kolaylığı ve maliyetler sayılırken, dezavantajlarında alt yapının yetersizliği, güvenlik problemleri ve işletmeye yasal zorunluluk olarak getirilmesi sıralanmıştır. Devlet açısından ise denetimde kolaylık sağlanması, vergi, kayıp ve kaçakların önlenmesi önemli avantajlar olarak verilmiştir.

Drew (2017) yaptığı çalışmada; gelecekte muhasebe mesleğinin yeniden şekillenmesine yol açacak gelişmelerden bazılarını yapay zekâ, robotlar, sanal gerçeklik, block chain, video konferans, XML teknolojisi, kaynağı izlenebilir finansal tablolar, müşteri ilişkileri yönetimi, akıllı telefonlardaki Siri veya Cortana ve 5.0 internet olarak belirtmiştir.

Gönen ve Solak (2017) Maliye Bakanlığının e-dönüşümüne ilişkin süreci muhasebe meslek mensupları açısından ele almış ve bir alan araştırması yapmıştır. Çalışmada İzmir ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına e-dönüşüm sürecinde yaşadıkları sorunların tespiti için anket

yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak ise muhasebe meslek mensuplarının hizmet maliyetlerinin ve iş yükünün artacağı tespit edilmiştir. Alt yapının sorunlarının hala devam ettiğinin ve mükelleflerin işlem ve zaman maliyetlerinin düştüğü de tespit edilmiştir.

Elçin vd. (2018) E-fatura, e-defter ve e-arşiv uygulamasını ele almış ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM) üzerine bir alan araştırması yapmıştır. Çalışmada e-uygulamalara geçiş sürecinde SMMM'lerin düşüncelerini tespit etmek için hem anket hem de sözlü mülakat yöntemini kullanmıştır. Araştırmada sonuç olarak e-muhasebeye geçiş aşamasında karşılaşılabilecek sorunlar için üç faktörden bahsedilmiştir. Bunlar: iş yükü, sistemdeki eksiklikler ve alt yapı ve eleman eksikliği olarak verilmiştir. Elde edilen bu sorunlara önerilerde de bulunulmuştur. Sistemin kısa vadede değil uzun vadede gerçekleştirilmesinin, alt yapının tam anlamıyla sıkıntısız hale getirilmesinin ve e-muhasebe konusunda yeterli eğitimlerin verilmesinin daha faydalı olacağı belirtilmiştir.

Htaybata, Alberti-Alhtaybata ve Alhatabatb (2018) yaptıkları nitel bir çalışmada gelecekte muhasebede dijital uygulamaların artacağını ve bununla muhasebe meslek mensuplarının yeterliliklerini derinden etkileyeceğini tespit etmişlerdir. Ayrıca muhasebe eğitime yönelik müfredatların yeni teknolojilere göre değiştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Çalışmada öğrencilerin analitik ve danışmanlık yetkinliklerinin artırılması gerektiği de önerilmiştir.

Allahverdi ve Karaer (2019) e-dönüşümün muhasebe mesleği yeterlilikleri üzerindeki etkilerini, Türkiye'de lisans düzeyi muhasebe eğitiminin mesleki yeterlilikleri açısından alan analizi yapmıştır. Çalışma da lisans düzeyin de ders alan öğrencilerin, aldıkları dersler analiz edilmiş ve sınıflandırılmıştır. Çalışmanın sonucunda ise lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin eğitiminde e-muhasebe eğitiminin verilmesinin kaçınılmaz olduğu söylenmiştir. Mesleki alanda verilen derslerin teknoloji ile entegre ederek verilmesinin gelecekte muhasebe mesleğini icra ederken fayda sağlayacağı ifade edilmiştir.

Öztürk ve Çarıkçı (2019) elektronik muhasebe uygulamaları kapsamında geleceğin muhasebecileri olarak muhasebe alanında eğitim gören lise, ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim gören öğrencilerin e-muhasebe uygulamaları kapsamında bir alan araştırması yapmıştır. Çalışmada katılımcıların e-muhasebeye yönelik eğitimlere önem verdikleri ama e-muhasebe konusunda yeterince eğitim almadıkları dolayısıyla öğrencilerin bu alana yönlendirilmeleri ve hazırlanmaları gerektiği tespit edilmiştir.

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Çalışmanın bu bölümünde; araştırmanın amacı, kapsamı ve yöntemi, güvenilirlik analizi ve araştırma bulgularının değerlendirilmesi sırasıyla ele alınacaktır.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, muhasebe meslek mensuplarının Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın uygulamaya koyduğu e-muhasebe uygulamaları ile ilgili karşılaştıkları sorunları, tespit ettikleri eksiklikleri ve taleplerini tespit etmektir. Bu amaca yönelik olarak Isparta il merkezinde bağımsız olarak faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına yönelik görüşme yöntemi kullanılmış ve bulgular analiz edilmiştir.

Muhasebe meslek mensupları, muhasebeye yönelik her konuda olduğu gibi e-muhasebe uygulamaların yönelik yapılan düzenlemelerin hayata geçirilmesinde de aktif rol oynamaktadırlar. Bu nedenle muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunların, tespit ettikleri eksikliklerin giderilmesi ve önerilerinin değerlendirilmesi uygulamanın etkinliği açısından oldukça önemlidir.

4.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, çalışma grubunu oluşturan on muhasebe meslek mensubu ve araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formunda yer alan sorularla sınırlıdır. Dolayısıyla bu araştırmadaki sonuçlarla ilgili tüm meslek mensuplarını kapsayacak şekilde bir genelleme yapılamaz.

4.3. Araştırmanın Deseni

Bu çalışma Türkiye serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler odaları birliğine (TÜRMOB) kayıtlı Isparta ilinde bağımsız olarak faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın, e-muhasebe uygulamaları ile ilgili yaşanan problemlerin çözümüne yönelik görüşlerini ve önerilerini tespit etmeyi amaçlayan olgubilim deseninde nitel bir araştırmadır. Yıldırım ve Şimşek (2008)' göre, olguların yaşadığımız dünyada olaylar, algılar, yönelimler, deneyimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Bu araştırmada, muhasebecilerin e-muhasebe uygulamaları ile ilgili yaşadıkları /yaşayabilecekleri sorunları ve bu sorunların giderilmesine yönelik beklentileri ve önerileri tespit edilmeye çalışıldığı için olgubilim deseni kullanılmıştır.

4.4. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme/mülakat tekniği kullanılmıştır. Bu yöntem tam yapılandırılmış görüşme tekniği kadar katı, yapılandırılmamış görüşme tekniği kadar da esnek değildir. İki uç arasında bulunmaktadır (Karasar,

1995: 165). Araştırmacıya belli bir esneklik sağladığı için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme soruları hazırlanmadan önce, araştırma konusu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme formu oluşturulmuştur. Söz konusu form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 6 soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise katılımcıların e-muhasebe uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 13 soru bulunmaktadır. Dolayısıyla çalışmada toplam 19 sorudan oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu için hazırlanan soruların açık uçlu olmasına dikkat edilmiştir. Açık uçlu sorular sorularak katılımcıların daha özgür yanıtlar vermesi ve bu şekilde daha doğru bilgilerin elde edilmesi hedeflenmiştir.

Çalışmanın amacı doğrultusunda muhasebe meslek mensuplarına; e-muhasebe uygulamalarının ülkemiz için gerekli olup olmadığı, devletin alt yapı olarak hazır olup olmadığı, meslek mensuplarının ve mükelleflerin uygulamaya hazır olup olmadıkları, meslek mensuplarının ve mükelleflerin ne tür sorunlarla karşılaşabilecekleri, meslek mensuplarının iş yükünü arttırıp arttırmayacağı, mükelleflere, meslek mensuplarına ve devlete fayda sağlayıp sağlamayacağı konuları ile ilgili sorular yönetilmiştir. Ayrıca meslek mensuplarına; e-muhasebe uygulamaları ile ilgili meslek mensuplarının herhangi bir eğitime katılıp katılmadığı ve eğitimin yeterli olup olmadığı soruları da yöneltilmiştir.

Nitel araştırma yaklaşımı ile tasarlanan bu çalışmada “içerik analizi” yapılmıştır. Elde edilen veriler dört aşamada analiz edilmiştir: birinci aşama verilerin kodlanması, ikinci aşama kodlanan verilerin temalarının tespit edilmesi, üçüncü aşama kodların ve temaların düzenlenmesi, dördüncü aşama bulguların yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 228).

Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme çeşitlerinden maximum çeşitlilik örnekleme ile seçilmiş dokuz SMMM ve bir Serbest Muhasebeci (SM) olmak üzere on meslek mensubu oluşturmaktadır. Meslek mensuplarının seçiminde maximum çeşitlilik örnekleme yönteminin kullanımındaki amaç, çeşitliliği sağlamak yoluyla evrene genelleme yapmak değil, çeşitlilik gösteren durumlar arasında ne tür ortaklıkların ve benzerliklerin bulunduğunu tespit etmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 228). Bazı durumlarda araştırma amacına uygun olarak seçilmiş bir kişi bile örnekleme olarak yeterli kabul edilebilmektedir (Yazarkan ve Kaygın, 2016: 168).

Görüşmeler 12-23 Kasım 2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Her bir görüşme yaklaşık 40 dakika sürmüştür. Görüşme sırasında izini olan katılımcılardan ses kaydı alınmış, diğerleriyle not tutma yoluyla veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiştir.

4.5. Geçerlik Güvenirlik

Nicel araştırmalarda kullanılan geçerlik ve güvenirlilik ifadelerinin yerine nitel araştırmalarda inanılrlık, sonuçların doğruluğu ve araştırmacının yetkinliği gibi ifadelerden söz etmek daha doğru olur (Krefting, 1991: 214-222; Aktaran, Avcı Akbel, 2019). İnanrlık konusunda alınabilecek önlemlerden biri uzman incelemesidir (Başkale, 2016: 24). Bu çalışmada da görüşme formunun hazırlanmasında öncelikle araştırmacının amacı doğrultusunda 17 soru hazırlanmış, muhasebe meslek mensuplarının da görüşleri alındıktan sonra 4 soru çıkarılarak 13 soruya indirilerek görüşme formuna son şekli verilmiştir.

5. BULGU VE TARTIŞMALAR

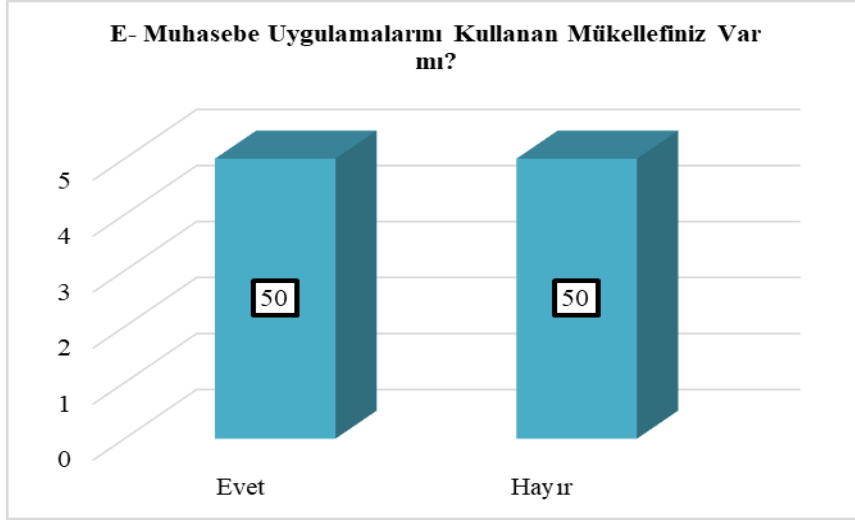
Araştırmada katılımcıların demografik özellikleri ve e-muhasebe uygulamaları hakkında yöneltilen sorulara verilen yanıtlarla ilgili bulgular aşağıda tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Demografik Özelliklerin Dağılımı

Demografik özellikler		Frekans	%	Demografik özellikler		Frekans	%	
Cinsiyet	Erkek	7	70	Mesleki Deneyim	5 yıl ve altı	0	0	
	Kadın	3	30		6-10	2	20	
	Toplam	10	100		11-15	2	20	
Meslek Unvanı	SM	1	10		16-20	3	30	
	SMMM	9	90		21 yıl ve üstü	3	30	
	Toplam	10	100		Toplam	10	100	
Eğitim Durumu	Lise	1	10		Yaş	25 yaş altı	0	0
	Ön Lisans	2	20			25-34	2	20
	Lisans	6	60			35-44	3	30
	Lisansüstü	1	10			45-54	4	40
	Toplam	10	100	55 ve üstü		1	10	
				Toplam		10	100	

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %70’nin erkek, %40’nın 45-54 yaş aralığında, %60’nın lisans düzeyinde eğitime sahip oldukları, %90’nın SMMM unvanına sahip oldukları, %30’unun 16-21yıl ve 21 yıl üstü mesleki deneyime sahip oldukları belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında katılımcılara “e muhasebe uygulamalarını kullanan mükellefiniz var mı?” şeklinde de bir soru yöneltilmiştir. Söz konusu soruya verilen yanıtlar Grafik 1’de verilmiştir.

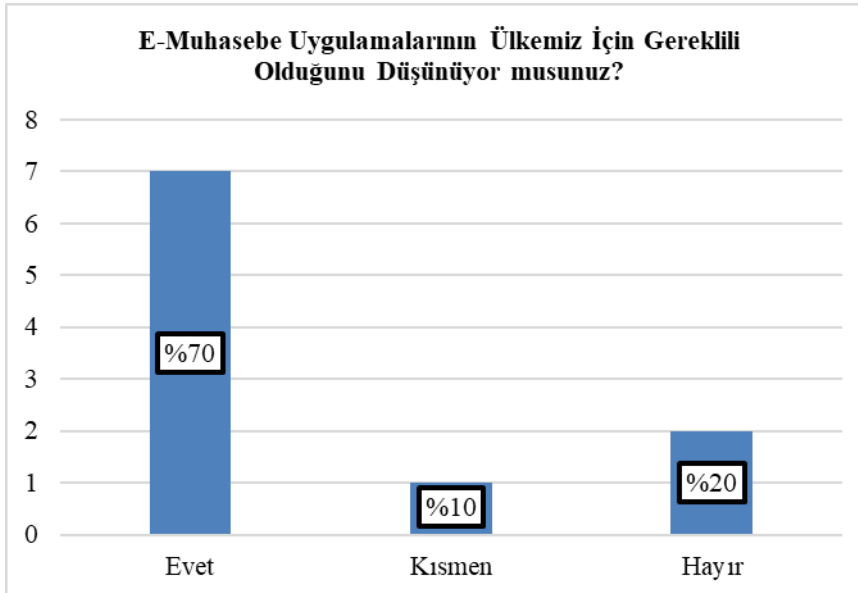

Grafik 1: E- Muhasebe Uygulamalarını Kullanma Durumu

Grafik 1'deki veriler değerlendirildiğinde araştırmaya katılan meslek mensuplarının %50'sinin e-muhasebe uygulamalarını kullanan mükellefinin bulunduğu görülmektedir.

Araştırmanın diğer kısmında mülakat formunda belirlenen sorular katılımcılara yöneltilmiş ve alınan yanıtlar analiz edilmiştir. Yapılan bu analize ilişkin bulgular aşağıda grafik halinde verilmiştir.

Katılımcılara bu bağlamda ilk olarak e-muhasebe uygulamalarının ülkemiz için gerekli olup olmadığına yönelik soru yöneltilmiştir. Katılımcıların yanıtı aşağıda Grafik 2'de gösterilmiştir.

Grafik 2: E-Muhasebe Uygulamalarının Ülkemiz İçin Gerekliliği

“E-Muhasebe Uygulamalarının Ülkemiz İçin Gerekliği Olduğunu Düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %70’i evet, %10’u kısmen ve %20’si ise hayır yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların görüşlerinin ayrıntıları şöyledir.

Evet yanıtı veren katılımcılar:

K1: “Gerekli olduğunu düşünüyorum. Teknoloji her şeyi etkiliyor kolaylaştırıyor, kayıt dışı azalması yönünde faydası olabilir”.

K2: “Evet, gerekli olduğunu düşünüyorum. Hayatın ilerleyişi bu yönde olduğu için muhasebe mesleğinde de bu yönde ilerlemenin gerekli olduğunu düşünüyorum.”

K4: “Evet, gerekli olduğunu düşünüyorum. Çünkü günümüzde başta teknoloji olmak üzere her şey değişiyor. Bu değişim bizim mesleğimizi de etkiliyor”.

K5: “Evet, çok gerekli olduğunu düşünüyorum. Artık her şey teknolojik gelişmeye bağlı olarak değişiyor. Bu gelişmeyi ülkemizin de takip etmesi gerekiyor”.

K6: “Kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum. Ülke olarak muhasebeciler olarak çağın gerisinde kalmamalıyız”.

K8: “Evet, gerekli olduğunu düşünüyorum.” Dünya nereye gidiyorsa bizim de bu gelişmelere ayak uydurmamız gerekiyor.

K9:” Evet, gerekli olduğunu düşünüyorum. Vergi denetimleri kolaylaşır, kayıt dışı ile mücadele daha başarılı olabilir”.

K10:” Evet, gerekli olduğunu düşünüyorum. Çünkü devlete birtakım faydalar sağlayacağını düşünüyorum. Vergi kaçakları azalır, denetim kolaylaşır.”.

Kısmen yanıtı veren katılımcılar:

K3: “Anonim şirket ve Limited şirketler gibi kurumsal firmalar için gerekli olduğunu düşünüyorum ama şahıs işletmeleri ile özellikle geliri az işletmeler için gerekli olduğunu düşünmüyorum.”

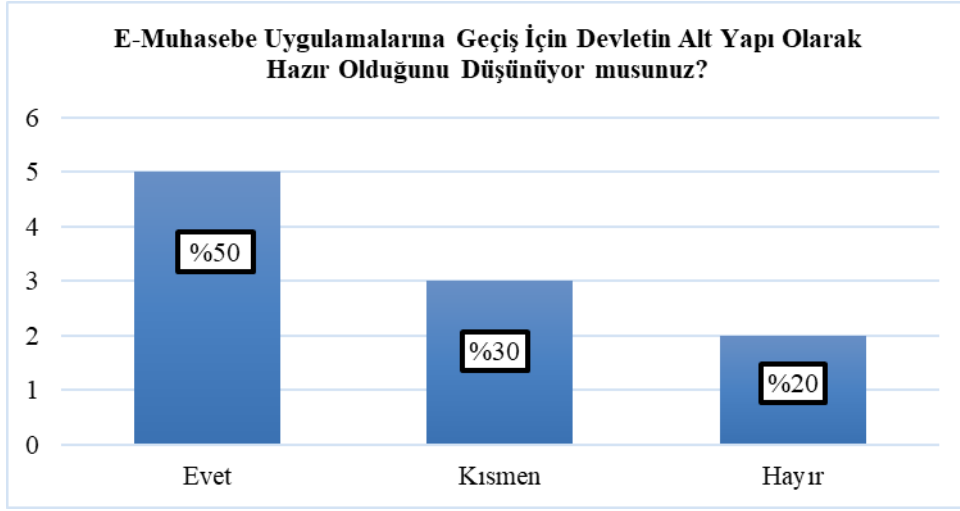
Hayır yanıtı veren katılımcılar:

K7: “Hayır, gerekli olduğunu düşünmüyorum. Çünkü yeterli alt yapı olduğunu düşünmüyorum. Alt yapınız olmadan uygularsanız uygulama noktasında ciddi sıkıntılar yaşanır. Ülkemizde mevcut alt yapı yeterli olmadığından e muhasebe uygulamalarının gerekli olduğunu düşünmüyorum”.

Meslek mensuplarının vermiş oldukları yanıtlarla ilgili bir değerlendirme yaptığımızda, soruya evet yanıtı vererek uygulamanın gerekli olduğu yönünde görüş beyan edenlere göre, gelişen teknoloji ile birlikte muhasebe

mesleğinin de teknolojik gelişmelerden etkilendiği için çağa ayak uydurması gerektiğini, dünyadaki gelişmelerin gerisinde kalmaması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Katılımcılardan bir tanesi e muhasebe uygulamaların ülkemiz için gerekliliği konusunda bu görüşe kısmen katılırken yine bir katılımcı bu görüşe katılmadığını ifade etmiştir.

E-muhasebe uygulamaları için devletin alt yapı olarak hazır olma durumu ile ilgili yöneltilen soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar grafik-3'te verilmiştir.

Grafik-3: E-Muhasebe Uygulamaları İçin Devletin Alt Yapı Olarak Hazır Olma Durumu

Grafik-3 incelendiğinde e muhasebe uygulamaları açısından devletin alt yapının yeterliliği konusunda, katılımcıların %50'si yeterli olduğunu, %30'u kısmen yeterli olduğunu, %20'si ise yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar görüşlerini aşağıdaki gibi detaylandırmışlardır.

Evet yanıtı veren katılımcılar:

K2: "Evet, hazır olduğunu düşünüyorum. Aslında alt yapı için gerekli olan sistemin uzun süre önce tamamlandığını düşünüyorum ama meslek mensupları ve mükellefler için alt yapının hazırlanması önemli diye düşünüyorum."

K3: "Evet, Hazır olduğunu düşünüyorum". Gelir İdaresi Başkanlığı önceki yıllarda e uygulamalara kısmen geçtiği için bu konuda belli bir alt yapının var olduğunu düşünüyorum.

K4: "Evet, hazır olduğunu düşünüyorum. Hazır olmasa böyle bir uygulamayı hayata geçirmez diye düşünüyorum".

K9: “Belli bir alt yapının var olduğunu ancak tam anlamıyla yeterli olmadığını düşünüyorum. Alt yapı ihtiyaçları karşılayacak şekilde geliştirilmeli”

K10: “Tam anlamıyla hazır olduğunu düşünmüyorum ama belki şu an ki ihtiyaca cevap verebiliyor. Alt yapı eksikleri giderilmez ise ciddi sorunlar yaşanabilir”.

Kısmen yanıtı veren katılımcılar:

K1: “Alt yapının eksikliği olduğunu ve bu eksikliklerin, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından giderilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

K5: “devletin alt yapısının bu uygulama için tam hazır olduğunu düşünmüyorum, bilgilerin saklanması ve korunması ile ilgili birtakım eksiklikler olduğunu düşünüyorum, bunların giderilmesi gerekir”.

K6: “Sınırlı olarak hazır olduğunu düşünüyorum. Mevcut sistemde belgelerin gönderilmesi ve sistemde saklanması konusunda alt yapı olarak birtakım eksikliklerin olduğunu düşünüyorum.

Hayır yanıtı veren katılımcılar:

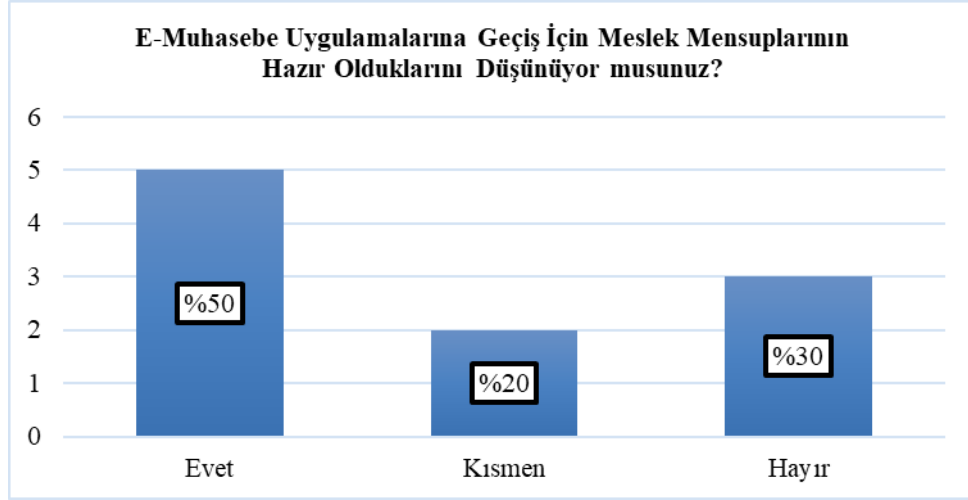
K7: “Hayır, hazır olduğunu düşünmüyorum.” Bu nedenle belli bir geçiş süreci tanınmalı ve eksikler giderilmeli.

K8: “Hayır, hazır olduğunu düşünmüyorum. Öncelikle devlet gerekli alt yapıyı oluşturmalı. Maliye bakanlığı kendi alt yapısını güçlendirmeli, kapasite ve güvenlikle ilgili önlemler almalı”.

Katılımcıların yanıtları genel olarak değerlendirildiğinde, e muhasebe uygulamaları için devletin alt yapısı yeterlidir görüşünde olanlar, devletin e devlet uygulamasından itibaren bu tür uygulamaları kademeli olarak hayata geçirdiğini ve aynı şekilde GİB’da önceden beyannamelerin elektronik ortamda gönderilmesi gibi uygulamaları hayata geçirdiğinden bu konuda belli bir tecrübe ve bilgi birikimine sahip olduğunu dolayısıyla devletin alt yapısının hazır olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca uygulayıcı otorite olarak devletin/ GİB’in söz konusu uygulama ile ilgili sistemi ve alt yapıyı hazırladığını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

E-muhasebe uygulamaları için devletin alt yapısının kısmen hazır olduğunu düşünenlere göre devletin alt yapısının şu anda görünüşte, kağıt üzerinde hazır olduğunu ancak uygulamaya geçildiğinde bir takım sorunların yaşanabileceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Devletin alt yapısının bu uygulama için yeterli olmadığını düşünenler ise, şu anda devletin teknolojik alt yapısının uygun olmadığı, alt yapı güçlendirildikten sonra söz konusu uygulamaya geçilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Katılımcılara muhasebe meslek mensuplarının e-muhasebe uygulamalarına hazır olup olmadıkları ile ilgili yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar Grafik-4'te verilmiştir.

Grafik 4: E-Muhasebe Uygulamalarına Geçiş Meslek Mensuplarının Hazır Olma Durumu

Grafik-4'teki görüşler incelendiğinde “e muhasebe uygulamalarına geçiş meslek mensuplarının hazır olduklarını düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %50'si evet, %20'si kısmen, %30'u ise hayır yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların görüşlerinin ayrıntıları şöyledir.

Evet yanıtı veren katılımcılar:

K1: “Meslek mensuplarının hazır olduğunu düşünüyorum. Hazır olmayanlarda uygulayarak öğreneceklerdir.”

K2: “Evet meslek mensuplarının hazır olduğumuzu düşünüyorum. Meslek mensupları ilgili düzenlemeleri okuyarak, araştırarak kendilerini hazırlarlar. Çünkü daha önceki uygulamalarda da böyle kendi imkanları ile sorunlarını çözdüler”.

K3: “Meslek mensuplarının hazır olduğunu düşünüyorum. Çünkü odalarda meslek mensuplarına yönelik eğitimler düzenlendi, bu konuda meslek mensupları bilgilendirildi. Yasalar düzenlemeler yayınlandı. Meslek mensupları uygulamaya kendilerini hazırladı.

K4: “Evet, hazır diye düşünüyorum”. Araştırarak, okuyarak uygulamayı öğreneceklerdir. Tabi ki her yeni uygulamada olduğu gibi bu uygulamada da birtakım sorunlar yaşanacaktır. Ama bu sorunlar odaların da yardımıyla çözülecektir”.

K9: “Meslek mensupları her durum ve şart hazır olan bir meslek grubudur. Bu uygulamaya da hazır olduklarını düşünüyorum.”

Kısmen evet yanıtı veren katılımcılar:

K6: “Meslek mensuplarının tamamının bu uygulamaya hazır olduklarını düşünmüyorum. Belli bir kısmı hazır olabilir ama hazır olmayanlar da var”. Ama sonuç itibarıyla tüm meslektaşlarım bu uygulamayı öğrenmek ve uygulamak zorundadırlar. Bu nedenle eğitimlerle, okuyarak, sorarak bir şekilde öğreneceklerdir.

K10: “Büyük bir kısmının bilgi eksikliği olduğunu düşünüyorum. Yaş itibarıyla genç olanların daha donanımlı olduğunu düşünüyorum. Belki meslektaşlarımız ilk aylarda bir takım sorunlarla karşılaşacaklar ama bu sorunları çözdükten sonra ilerleyen aylarda her şeyin düzene gireceğini düşünüyorum”.

Hayır yanıtı veren katılımcılar:

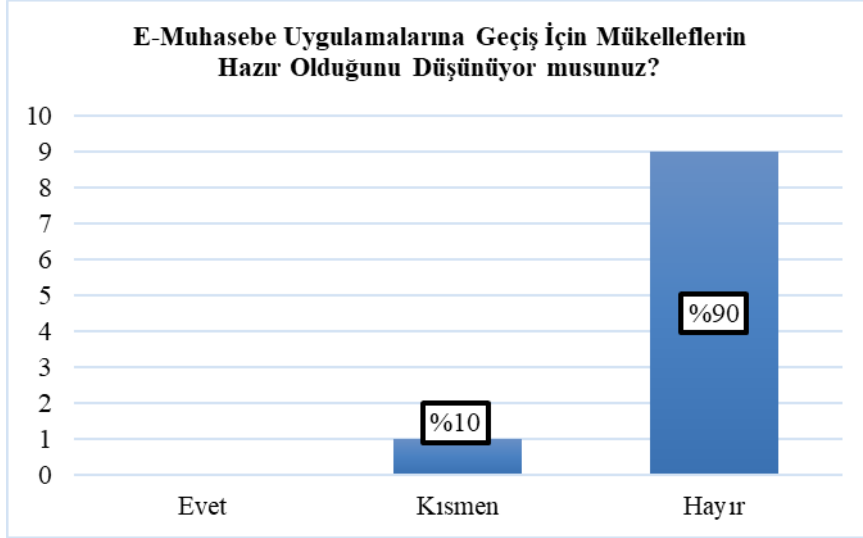
K5: “Meslek mensuplarının hazır olduklarını düşünmüyorum. Özellikle ilk zamanlar önemli sorunlar yaşayacaklarını düşünüyorum. İlerleyen aylarda yaşanan sorunlar çözüldükçe her şeyin o zaman normale döneceğini düşünüyorum”.

K7: “Meslektaşlarımızın, bu uygulamayı gerçekleştirmek için hazır olmadıklarını düşünüyorum. Çünkü yayınlanan mevzuatlar, kanun, tebliğler çok karışık anlamakta zorluk yaşanıyor diye düşünüyorum. Bu nedenle meslek mensuplarını bilgilendirici, toplantılar, konferanslar düzenlenmeli”.

K8: “Meslek mensupları bu uygulamaya hazır değiller. Önce bir geçiş süreci ve bu süreçte gerekli eğitimler bilgilendirmeler yapılmalıydı, daha sonra uygulamaya geçilmeliydi diye düşünüyorum”.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, katılımcılardan K1, K2, K3, K4 ve K5 Meslek mensuplarının e-uygulamadan haberdar olduklarını ve eğitimler alarak kendilerini hazırladıklarını düşündüklerini söylemişlerdir. Katılımcılardan K6 ve K10 meslek mensuplarının söz konusu uygulamaya tam olarak hazır olmadıklarını kısmen hazır olduklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu katılımcılar, e-muhasebe uygulamalarına geçildiğinde eksiklikler olacağını, bir takım sıkıntılar çıkacağını bunlarında meslek mensupları tarafından kendi gayretleri ile çözülebileceklerini düşündüklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan K5, K7 ve K8 ise e-muhasebe uygulamalarına geçiş için meslek mensuplarının hazır olmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Söz konusu katılımcılara göre, uygulama ile ilgili bir geçiş süreci belirlenip bu süre içerisinde meslek mensuplarına hem teorik hem de uygulamaya yönelik eğitimler verilmiş olsaydı sorunsuz bir geçişin gerçekleştirilebileceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Böyle bir durum söz konusu olmadığı için de meslek mensuplarının uygulamaya hazır olmadıklarını ve kısa sürede sorunsuz bir geçişin mümkün olmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Konunun en önemli taraflarından birisi de mükelleflerdir. Bu nedenle de katılımcılara mükelleflerin böyle bir uygulamaya hazır olup olmadıkları konusundaki görüşlerini tespit etmek amacıyla da bir soru yöneltmiştir. Katılımcıların bu soruya verdikleri yanıtlar grafik 5'te verilmiştir.

Grafik 5: E-Muhasebe Uygulamalarına Geçişe Mükelleflerin Hazır Olma Durumu

Grafik 5 incelendiğinde e-muhasebe uygulamalarına geçişe mükelleflerin hazır olduğunu düşünüyor musunuz? sorusuna katılımcıların %90'nı hayır, %10'u ise kısmen hayır yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların görüşlerinin ayrıntıları şöyledir.

Hayır yanıtı veren katılımcılar:

K1: "Mükellefler hazır değil. Bu konu ile ilgili herhangi bir bilgileri olduklarını düşünmüyorum".

K2: "E-muhasebe uygulamalarına mükellefler hazır değil. Çünkü konuyu ve ne yapmaları gerektiğini bilmiyorlar".

K3: "Mükellefler kesinlikle hazır değil. Mükelleflerin büyük bir kısmı muhasebecim nasıl olsa çözer anlayışında".

K4: "Mükellefler hazır değil. Sadece basından duydukları kadarıyla haberdarlar".

K5: "Hayır, hiç hazır değil. Bazı mükellefler, bu nedir? Ne yapmamız gerekiyor? vb sorular soruyorlar. Konu ile ilgili bilgi sahibi değil. Bilgi sahibi olmadıkları için de herhangi bir hazırlık yapmıyorlar".

K6: "Büyük bir kısmı hazır değil bence temel sıkıntının da bu olduğunu düşünüyorum. Konu ile ilgili bilgileri ya hiç yok ya da tamamen kulaktan

duyma bilgileri var. Durum böyle olunca mükellef boyutu en sıkıntılı kısım olabilir diye düşünüyorum”.

K7: “Mükellefler hazır değil. Kulaktan duyma eksik yanlış bir takım şeyler söylüyorlar. Özellikle bu uygulama ile ilgili alt yapıları yok”.

K8: “Hayır, hazır değil. Meslek mensupları açısından en önemli sorun da bu. Mükelleflerin bir kısmında bilgisayar yok”.

K10: “Hayır, hazır değil diye düşünüyorum. Pek çok mükellef kendisinin yapması gereken işlerin muhasebeci tarafından yapılması gerektiğini düşünüyor”.

Kısmen yanıtı veren katılımcı:

K9: “Mükelleflerden sadece kurumsal anlamda muhasebe işlerinin takibini yapanlar hazır diye düşünüyorum diğerleri tabi ki hazır değil. Özellikle şahıs işletmelerinin bu uygulamaya hazır olmadıklarını düşünüyorum. Bu tür işletme sahiplerinin uygulama ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip olduklarını da düşünmüyorum. Kurumsal şirketlerin uygulama için hem bilgi hem de alt yapı olarak hazır olduklarını düşünüyorum”.

Bu soruya verilen yanıtlar birlikte değerlendirildiğinde, katılımcılardan K9, kurumsal olan mükelleflerin e-muhasebe uygulamalarına hazır olduğunu diğerlerinin hazır olmadığını ifade etmiştir. Diğer katılımcılar ise mükelleflerin uygulamaya hazır olmadıklarını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamında görüşülen muhasebe meslek mensuplarına, e-muhasebe uygulamaları ile ilgili meslek mensuplarının karşılaşılabilecekleri sorunların neler olabileceğine yönelik olarak da bir soru yöneltilmiştir. Bu soruya verilen yanıtlar tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: E-Muhasebe Uygulamaları ile İlgili Meslek Mensuplarının Karşılaşılabilecekleri Sorunlar

E-Muhasebe Uygulamaları Konusunda Meslek Mensuplarının Karşılaşılabilecekleri Sorunlar Nelerdir?	
K1	Konu ile ilgili mükelleflerin bilgilerinin olmaması ve bilgilendirmeyi meslek mensuplarının yapacak olması
K2	Mükelleflerin hem bilgi hem de alt yapı olarak uygulamaya hazır olmaması, meslek mensuplarının zamanını alacak ve iş yükünü artıracak
K3	Mükelleflerin uygulama konusunda herhangi bir bilgiye sahip olmaması nedeniyle ne yapması gerektiğinin farkında olmaması
K4	Mükelleflerin uygulamadan haberdar ve hazır olmaması, mükelleflerin teknolojik olarak hazır olmaması
K5	Mükelleflerin bilinçli olmaması ve her şeyi muhasebeciden bekleyecek olması
K6	Mükelleflerin e-muhasebe uygulamalarına hazır olmamaları, yeterli sistemlerinin olmaması
K7	Alt yapı eksikliğinden dolayı işlerin zamanında yetiştirilemeyecek olması
K8	Yeterli bilgiye sahip olmamaları ve bu nedenle mükellefin yapması gereken bütün işlerin meslek mensuplarının yapmasını talep edecek olmaları
K9	Mükelleflerin kendi işlerine gereken özeni göstermedikleri ve işlerinin takibini yapmadıkları için meslek mensuplarını mükellefler ve devlet ile karşı karşıya getirecektir.
K10	Mükelleflerden gerekli evrak ve bilgi akışının zamanında tedarik edilememesi en önemli sorun olması

Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde e-muhasebe uygulamalarında meslek mensuplarına en çok sorun teşkil eden kısmın mükellef gruplarının bilgisiz ve alt yapı-teknoloji eksikliğinin olmasıdır. Vurgulanan bir diğer husus mükelleflerin kendi kanuni sorumluluklarını meslek mensuplarına yüklemek isteyecek olmalarıdır. Meslek mensupları mükelleflerin mevzuatı okumayacakları veya okuyup anlamayacakları için arada kalacaklarını ve her şeyi kendilerine soracaklarını, meslek mensuplarının da mükelleflere tek tek uygulamanın tüm detaylarını anlatamayacaklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarına, e-muhasebe uygulamaları ile ilgili mükelleflerin karşılaşılabilecekleri sorunları belirlemek amacı ile de bir soru yöneltmiştir. Bu soruya verilen yanıtlar tablo 3'de gösterilmiştir.

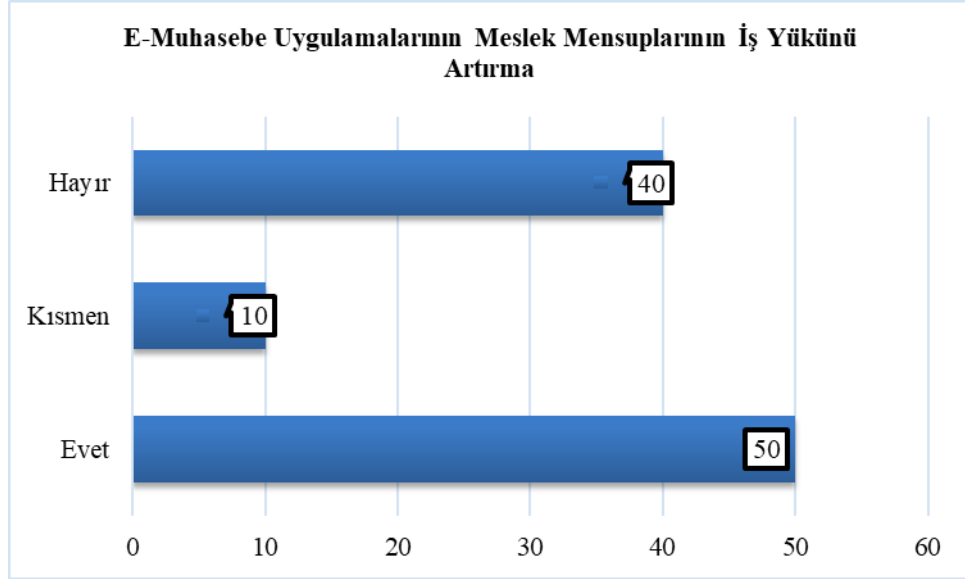
Tablo 3: E-Muhasebe Uygulamaları Konusunda Mükelleflerin Karşılaşılabilecekleri Sorunlar

E-Muhasebe Uygulamaları Konusunda Mükelleflerin Karşılaşılabilecekleri Sorunlar Nelerdir?	
K1	İş yükünü arttıracaklarını düşünüyorum. Bilgisayar kullanamayan mükelleflerin sayısı oldukça fazla. Dolayısıyla uygulama mükelleflere belirli bir maliyet yükleyecektir.
K2	Bilgi ve alt yapı konusunda yetersiz olmaları, teknolojiye-internete olan ilgisizlikleri sorun olacaktır.
K3	Bilgi eksiklerinin olması sorun olacaktır. Bilgisayarı ve interneti olmayan pek çok mükellef var. Bunların hepsi mükellef için ek masraf olacaktır. Yapılmayan veya eksik yapılan işlerden dolayı mükellefler ceza ödemek durumunda kalacaklar.
K4	Kâğıt fatura düzenlemesini bilmeyen mükellefin bu uygulamada e-faturayı nasıl düzenleyecekler bilmiyorum. Sanırım en büyük sorun bu olacaktır. İşten anlayan bir eleman istihdam etmek istese bu ekonomik olarak mümkün değil.
K5	Alt yapılarının eksikliği, sistem yetersizliği, bilgi eksiklikleri büyük sorun olacaktır. Mükelleflere belirli bir maliyeti olacaktır.
K6	Mali mühür ile sıkıntı yaşayacaklardır. Mali mühür hem maliyetli hem de tek bir yerde kuruluyor olması büyük sorun teşkil edecektir. Bilgi konusunda da yeterli destek alınamayabilir.
K7	Uygulamalar konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları için büyük cezai yaptırımlarla karşılaşacak olmaları sorun olacaktır.
K8	Evraklarını yeterince takip etmedikleri için sıkıntı yaşayacaklarını cezai yaptırımlarla karşı karşıya kalacaklarını düşünüyorum.
K9	Mükelleflerin e-uygulamalar hakkında gerekli bilgi, donanım-yazılım ve diğer konulardaki eksiklikleri var. Bunların giderilmesi mükellef için ek bir maliyet getirecektir. Bu eksiklikleri tamamlana kadar, sistem tam anlamıyla oturana kadar sıkıntı yaşayacaklardır.
K10	Teknolojiyi kullanmada ve mevzuat hakkındaki bilgilerde eksiklikleri olduğu için sorun yaşayacaklardır.

Soruya verilen yanıtlar genel olarak değerlendirildiğinde, meslek mensupları mükelleflerin karşılaşılabilecekleri sorunlar olarak; mükellefin bilgisizliği, teknolojik alt yapının eksikliği, teknoloji kullanımı konusundaki eksiklikler ön plana çıkmaktadır. Diğer taraftan yine mükelleflerin bilgisizlik veya eksik bilgiden dolayı karşı karşıya kalacakları cezai yaptırımlarında önemli bir sorun olacağı belirtilmektedir. Meslek

mensuplarının dile getirdiği bir başka sorun da, bilgisizlik ya da eksik bilgiden kaynaklanan uygulamaların sonucunda mükelleflerin karşı karşıya kalacakları cezalardır.

Araştırma kapsamında meslek mensuplarına yöneltilen bir başka soru da, e-muhasebe uygulamalarının meslek mensuplarının iş yükünü artırıp artırmayacağı ile ilgiliydi. Bu soruya verdikleri yanıtlar grafik-6'da gösterilmiştir.

Grafik 6: E-Muhasebe Uygulamalarının Meslek Mensuplarının İş Yükünü Artırma Durumu

Grafik 6'daki sonuçlar değerlendirildiğinde, E-Muhasebe uygulamalarının meslek mensuplarının iş yükünü artıracaklarını düşünüyor musunuz? sorusuna katılımcıların; %50'si evet, %10'u kısmen, %40'ı ise hayır yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların görüşlerinin ayrıntıları şöyledir.

Evet yanıtı veren katılımcılar:

K1: "Evet, mükellefin bilgisizliğinin meslek mensuplarının iş yükünü arttıracaklarını düşünüyorum."

K2: "Evet, mükelleflerin bilgisizliği meslektaşlarımızın iş yükünü fazlasıyla arttıracaklarını düşünüyorum. Mükellef sayısında bir değişme olacağını düşünmüyorum."

K4: "Kesinlikle evet. Bu uygulama muhasebecilerin iş yükünü artıracaklarını ve çok zamanlarını alacağını düşünüyorum."

K6: "Mükelleflerin bilgisizliğinden dolayı iş yükünün artacağını düşünüyorum."

K9: “E-muhasebe uygulamaları tabi ki de meslek mensuplarının iş yükünü arttıracığını düşünüyorum. Çünkü artık işlemlerin günlük olarak, sistemli ve daha düzenli bir şekilde yapılmasını gerektiriyor”.

Kısmen yanıtı veren katılımcılar:

K3: “uygulamanın kolaylık sağlayacağı yönleri de olacağı gibi bir takım zor yönleri de olacağını düşünüyorum. Bu da iş yükünü bir yönden arttırırken bir yönden de azaltacaktır diye düşünüyorum.”

Hayır yanıtı veren katılımcılar:

K5: “Hayır, aksine bu uygulamanın meslektaşlarımızın iş yükünü azaltacağını düşünüyorum.”

K7: “Hayır, iş yükünün artacağını düşünmüyorum. Bilakis muhasebecilerin iş yükünü azaltacağını düşünüyorum.”

K8: “Hayır, iş yükü artmayacaktır diye düşünüyorum. İşlemler elektronik ortamda gerçekleştirileceği için iş yükünü azaltacağını düşünüyorum”

K10: “Hayır, aksine daha düzenli bir sistemin olacağı düşünüyorum. Bu durumda iş yükü azalacaktır diye düşünüyorum.”

Soruya 5 evet, 1 kısmen ve 4 hayır cevabı verilmiştir. Evet cevabı verenler, mükellefin e-muhasebe uygulamaları konusunda bilgisiz olmasının meslek mensuplarının iş yükünü uygulamanın ilk zamanlarında arttıracığını, çünkü mükellefler uygulamada sorun yaşadıkları zaman meslek mensuplarını danışman olarak görüp sürekli kendilerinin yapmaları gerek işleri meslek mensuplarının yapmalarını isteyecekleri için iş yükünün artacağını düşündüklerini söylemişlerdir. Kısmen diyen katılımcı ise sistemin kolaylık sağlayacağı ama mükellefin ve anlaşılmayan bazı durumların ise sıkıntı yaratacağını düşündüğünü belirtmiştir. Bu iki durum arasında şu anki mevcut durumları ile pek farklı bir durumun olmayacağını düşündüğü ortaya çıkmaktadır. Hayır diyen 4 katılımcı ise sistemin aslında e- muhasebe uygulamalarının meslek mensuplarının işini kolaylaştıracağını düşündükleri için iş yükünün de azalacağını düşündükleri ortaya çıkmıştır.

“E-Muhasebe Uygulamalarının Meslek Mensuplarına Sağlayacağı Faydalar Nelerdir”? şeklinde yöneltilen soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: E-Muhasebe Uygulamalarının Meslek Mensuplarına Sağlayacağı Faydalar Nelerdir?

E-Muhasebe Uygulamalarının Meslek Mensuplarına Sağlayacağı Faydalar Nelerdir?	
K1	İş yükünü arttıracığını düşünüyorum.
K2	Mükellefler daha kurumsal olacaklar. İş akışı daha düzenli olacak. Düzen konusunda büyük fayda sağlayacağını düşünüyorum.
K3	Faturalar ve belgeler daha düzenli olacağını düşünüyorum. Zaman konusunda da fayda sağlayacağını düşünüyorum.
K4	Mükelleflerin e-uygulamalar hususunda bilinçlendirilmesinden sonra meslek mensuplarının işlerinde kolaylık sağlayacağını düşünüyorum.
K5	Zaman konusunda sıkıntılar gideceğini ve işgücünün artacağını düşünüyorum.
K6	Bu sistemle daha kurumsallık olacağını düşünüyorum. Meslek mensupları daha kalite iş yapacaklar diye düşünüyorum.
K7	İşlerin daha kolay yapılacağını düşünüyorum.
K8	İşleri daha seri olarak ilerleteceklerini düşünüyorum.
K9	E-uygulamalar sisteminin oturması durumunda işlemler daha düzgün olacaktır. Evrak gönderimi sisteminin daha güvenli olması sebebiyle daha yararlı olacağını düşünüyorum.
K10	Zaman kazancı sağlanacak, kırtasiye masrafları azalacak, tecrübeleri ve maddi kazanımları artacak diye düşünüyorum.

Soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde genel olarak meslek mensuplarının, sistem tam olarak işlemeye başladıktan-mükellef tam olarak bilinçlenip uygulamaya geçtikten sonra, iş yükünün azalacağını, daha düzgün ve sistematik olarak işleyişe geçeceklerini söylemişlerdir. Yine kırtasiye masrafında azalma olacağını, e-muhasebe uygulamaları ile zamandan da tasarruf sağlayacaklarını söylemişlerdir. Sadece ilk katılımcı sistemin mükellefe tarafından tam anlaşılması durumunda iş yükünün artacağını düşündüğünü belirtmiştir.

Meslek mensuplarının “E-Muhasebe Uygulamalarının Mükelleflere Sağlayacağı Faydalar Nelerdir”? şeklinde yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: E-Muhasebe Uygulamalarının Mükelleflere Sağlayacağı Faydalar Nelerdir?

E-Muhasebe Uygulamalarının Mükelleflere/İşletmelere Sağlayacağı Faydalar Nelerdir?	
K1	Mükellefin e-muhasebe ile ilgili bilgilerinin olduğunu düşünmüyorum. Esnaf odalarının mükelleflere eğitim vermesi gerektiğini düşünüyorum.
K2	Kurumsal bir yapı oluşturmalarına fayda sağlayacaktır. Dosyalamada kolaylık olacağı için dosya saklamak için yer sıkıntısından kurtulacaklarını düşünüyorum.
K3	Sistem oturduğu zaman mükelleflere de belge(fatura ve makbuzlar) düzeninde ve tahsilat konusunda fayda sağlayacağını düşünüyorum.
K4	Kırtasiye masraflarının azalacağını, evrak saklama ve tasniflemeyi kurtulacağını ve zamandan tasarruf edeceğini düşünüyorum.
K5	Zaman kaybını önleyeceğini ve istedikleri belgelere/bilgiye kolay ulaşım sağlayacaklarını düşünüyorum.
K6	Zorunlu olarak birazda olsa kurumsallaşmaya gidecekleri için işlerinin daha düzenli olmasını sağlayacağını düşünüyorum.
K7	İşlerini daha kolay bir şekilde yürüteceklerini düşünüyorum.
K8	Tamamen e-muhasebeye geçtiklerinde evrak takibinin kolaylaşacağını düşünüyorum.
K9	Mükellefler açısından iş takibinin kolaylaşacağını, bilgisinin artacağını ve diğer hususlarda kendilerini daha fazla geliştireceklerini düşünüyorum.
K10	Zaman konusunda tasarruf sağlayacağını düşünüyorum.

Bu soruya verilen yanıtlar genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların e-uygulamaların zaman konusunda tasarruf sağlanacağını vurguladıkları görülmektedir. E-muhasebe uygulamalarına geçildiğinde mükelleflerin fatura düzenleme, tasnifi, bulması gibi sorunların ortadan kalkacağı, depolama işi için yer ayırmasına gerek kalmadan sistemden istediği zaman kolaylıkla ulaşabileceği için sıkıntıların kalkacağını düşündüklerini söylediler. Yine bu e-muhasebe uygulamaları ile mükelleflerin biraz daha kurumsallaşmaya yöneceklerini, iş yerlerine belirli bir düzenin geleceğini bu durumda da daha verimli ve zaman sıkıntısı olmadan ilerleyebileceklerini söylemişlerdir.

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının “E-Muhasebe Uygulamalarının Genel Olarak Devlete Sağlayacağı Faydalar Nelerdir?” şeklinde yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 6: E-Muhasebe Uygulamalarının Genel Olarak Devlete Sağlayacağı Faydalar Nelerdir?

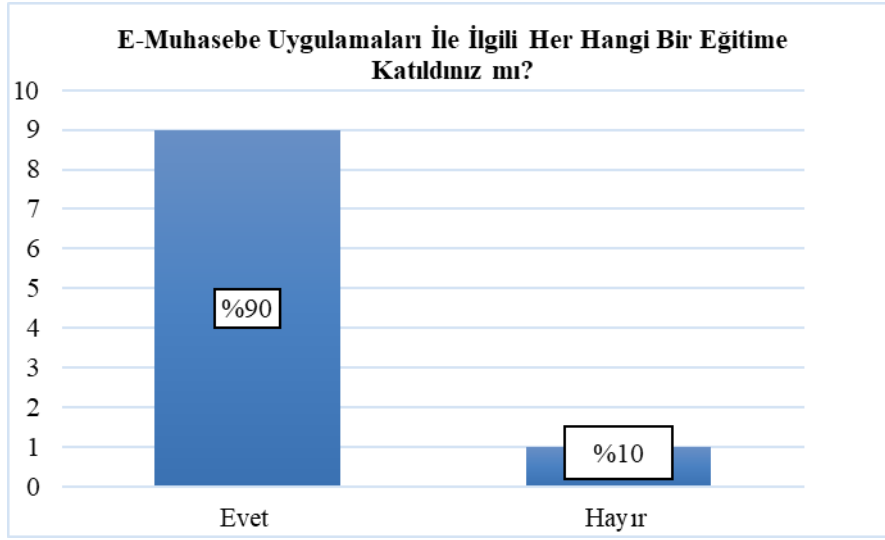
E-Muhasebe Uygulamalarının Genel Olarak Devlete Sağlayacağı Faydalar Nelerdir?	
K1	Mükellefin mali verilerinin kontrolünü sağlayacağını düşünüyorum. Devletin vergi gelirleri arttırmayacağını ve kayıt dışını azaltmayacağını düşünüyorum.
K2	Küçük işletmelerde evrak düzeni oluşacak ve geçmişe dönük fatura düzenlenmesi ortadan kalkacak olması nedeniyle devletin bu durumları kontrol etmesi kolaylaşacaktır. Kayıt dışılık az da olsa azalacak ve vergi gelirleri de bu oranda artacak diye düşünüyorum.
K3	Belgeler elektronik olarak sistemde saklanacağı için mükelleflerden belge isteme durumunda kalmayacak. Belge takibi daha kolay olacak diye düşünüyorum. E-muhasebe ile kayıt dışılığın azalacağını ve vergi gelirlerinin de artacağını düşünüyorum.
K4	Kayıt dışılık ile mücadelede büyük oranda fayda sağlayacağını düşünüyorum. Devletin kırtasiye maliyetlerinin düşeceğini düşünüyorum. Vergi toplamada ve tahakkukunda kolaylık olacağını, vergi gelirlerinin de artacağını düşünüyorum.
K5	Kayıt dışılığın azaltacağını düşünüyorum. Vergi gelirlerinin artacağını düşünüyorum. Bilgiye ve istatistiklere ulaşımın kolaylaşacağını düşünüyorum.
K6	Kayıt dışılığın azalacağını ve vergi gelirlerinin artacağını düşünüyorum.
K7	Elektronik ortamda daha kolay ve inceleme imkanı olacağını düşünüyorum. Kayıt dışılığın azalacağını ve vergi gelirlerinin artacağını düşünüyorum.
K8	Kayıt dışılık azalacak, vergi gelirleri artacak ve vergi kaçırmanın son bulacağını düşünüyorum.
K9	E-uygulamaların devlet açısından piyasa ortamında yapılan işlemlerin denetiminde ve kontrolünün daha kolay şekilde yapılacağını düşünüyorum. Piyasadaki kayıp ve kaçığın biraz daha azalacağını dolayısıyla vergi gelirlerinde artacağını düşünüyorum.
K10	Kontrol mekanizması gelişecek diye düşünüyorum. Kayıt dışılığın azalması ile vergi gelirlerinde de artış olacağını düşünüyorum.

Soruya verilen yanıtlar genel olarak değerlendirildiğinde meslek mensupları;

- Devletin vergi gelirlerinin artacağını,
- Kayıt dışılığın azalacağını,
- Kırtasiye masraflarının azalacağını,
- Depolama sorununun ortadan kalkacağını,
- Devletin mali verileri kontrol etmesinin daha kolaylaşacağını

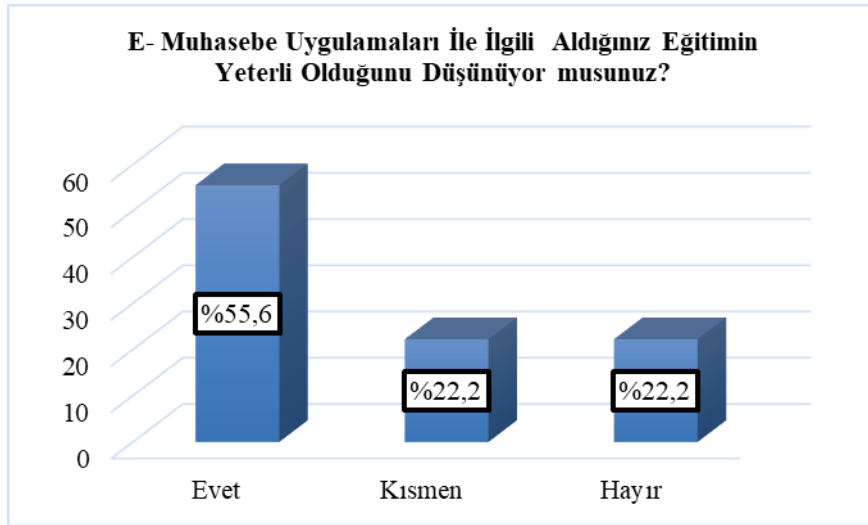
düşünmektedir.

Araştırma kapsamında katılımcılara e- muhasebe uygulamaları ile ilgili herhangi bir eğitim alıp almadıkları, aldılar ise, aldıkları eğitimin yeterli olup olmadığı ile ilgili de sorular yöneltilmiştir. Söz konusu sorulara verilen yanıtlar aşağıda grafik-7 ve grafik -8’de gösterilmiştir.

Grafik 7: E-Muhasebe Uygulamaları ile İlgili Eğitime Katılma Durumu

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (SMMMO) tarafından düzenlenen e-muhasebe uygulamaları ile ilgili eğitime K3 dışında tüm katılımcıların katıldıkları gözlenmiştir.

Grafik 8: E- Muhasebe Uygulamaları ile İlgili Verilen Eğitimin Yeterli Olma Durumu

E-Muhasebe Uygulamaları ile İlgili Verilen Eğitimin Yeterli Olduğunu Düşünüyor musunuz? sorusuna katılımcıların % 55,6'sı evet, % 22,2'si kısmen, % 22,2'si ise hayır yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların görüşlerinin ayrıntıları şöyledir.

Evet yanıtı veren katılımcılar:

K1: “Evet verilen eğitimin yeterli olduğunu düşünüyorum.”

K4: “Evet verilen eğitim yeterli”

K6: “Evet yeterli olduğunu düşünüyorum. Daha da fazla eğitimin verilmesinin gelişimimiz, uygulamanın tam anlaşılması için iyi olacağını düşünüyorum.”

K7: “Evet, verilen eğitim yeterli diye düşünüyorum.”

K8: “Evet, eğitim yeterli diye düşünüyorum.”

Kısmen yanıtı veren katılımcılar:

K2: “Eğitimler devam ediyor, Kısmen yeterli olduğunu düşünüyorum.”

K5: “Kısmen yeterli diye düşünüyorum, daha da artırılabilir diye düşünüyorum.”

Hayır yanıtı veren katılımcılar:

K9: “Hayır, bence verilen eğitim yetersiz çünkü iş sadece kanun çıkarıp bunu uygulayacaksınız demekle bitmiyor. Gerekli alt yapı ve eğitimin toplumun bütününe verilerek bilgili olmasının daha doğru olduğunu düşünüyorum.”

K10: “Hayır, teorik eğitimleri sürekli alıyoruz ama uygulama ile bütünleştiği zaman yeterli olacağını düşünmüyorum.”

Katılımcıların beşi eğitimlerin yeterli olduğunu düşünüyorken, iki katılımcı kısmen ve kalan iki katılımcı ise yetersiz olduğunu düşünüyor. Kısmen diyen iki katılımcının yanıtlarına göre eğitimlerin ilk başlangıç da konunun anlaşılması için yeterli ancak uygulamada ve sonrasında daha da fazla verilerek yol gösterilmesinin daha iyi olacağını düşündüklerini söylemişlerdir. Hayır diyen iki katılımcı ise verilen eğitimlerin sadece teori olduğu, hali hazırda belirli bir örnekleme olmadığı için uygulamada farklılaşacağını ve sorunlar teşkil edeceğini düşünmektedirler.

Araştırmaya katılan meslek mensuplarına son olarak “Konu İle İlgili Ekleme/Belirtmek İstedığınız Her Hangi Bir Husus Var mı?” şeklinde bir soru yöneltilmiş verilen yanıtlar tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Konu İle İlgili Eklemek/Belirtmek İstedığınız Her Hangi Bir Husus Var mı?

Konu İle İlgili Eklemek/Belirtmek İstedığınız Her Hangi Bir Husus Var mı?	
K1	E-muhasebe sitemine tam olarak geçildiğinde vergi gelirlerinin ve maliye kontrollerini arttıracağını ve sağlıklı vergi sistemlerinin kurulacağını düşünüyorum.
K2	En önemli hususun mükellefin yetersiz olması olduğunu düşünüyorum. Mükellefin eğitim alması gerektiğini düşünüyorum.
K3	Meslek mensubu bu uygulamalara kendini hazırlayacaktır ama mükelleflerinde bazı bilgi ve eğitim alması gerekiyor.
K4	E-muhasebe uygulamalarına mükellefe tam olarak bilinçlendirildikten sonra geçilmesini isterdim. Geçiş sürecinin zor olacağını düşünüyorum.
K5	Eğitimler tam verilir, doğru bir şekilde uygulanırsa çok faydalı olacağını düşünüyorum.
K6	Muhasebe ücretlerinin müşteri tekelinden kurtulup, devlet gözetiminde olmasını isterim.
K7	E-uygulama eğitimlerinin daha fazla olmasını isterim.
K8	-
K9	Teşekkür ederim.
K10	-

Katılımcılara anket formunda yöneltilen son soru ise muhasebe meslek mensuplarının eklemek istedikleri herhangi bir husus olup olmadığı şeklindeydi. Katılımcıların bu soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde, mükelleflerin bilgisizliğinin ortadan kaldırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. E-muhasebe uygulamaları ile birlikte vergi gelirlerinin artacağını ve maliye kontrollerinin kolaylaşacağını düşündükleri görülmüştür. Bu konuda en dikkat çeken yanıt K6'nın "meslek mensuplarının muhasebe ücretlerinin müşteri tekelinden kurtulup, devlet gözetiminde olmasını isterim." şeklindeki yanıtıydı. Aslında muhasebe mesleğini icra edenlerin hiç değişmeyen ve hep şikâyetçi oldukları ve olacakları en temel sorun olarak devam ettiği anlaşılıyor.

7. SONUÇ

Bu çalışmada e-muhasebe uygulamalarının yaygınlaşması ile birlikte karşılaşılabilecek sorunlar ve faydalar muhasebe meslek mensupları açısından ele alınmıştır.

Çalışmanın sonuçları; devlet, mükellef ve muhasebe meslek mensupları olarak üç boyutta değerlendirilmiştir.

Devlet açısından sonuçlar değerlendirildiğinde;

- Kayıt dışının azalacağı
- Vergi gelirlerinin artacağı,

- Vergi denetimlerinin kolaylaşacağı ve etkinliğin artacağı,
- Devletin kırtasiye ve depolama vb maliyetlerde tasarruf sağlayacağı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Mükellefler açısından sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde;

- Mükelleflerin uygulama ile ilgili ciddi bilgi eksikliklerinin olduğu,
- Pek çoğunun gerekli teknolojik alt yapıya sahip olmadıkları,
- Teknolojik alt yapıya sahip olanların da teknolojiyi kullanma konusunda bilgi sahibi olmadıkları,
- Bilgi eksikliğinden kaynaklı olarak bir takım cezai durumlarla karşı karşıya kalabilecekleri,
- Mali mühür sisteminin maliyetli ve tek yere bağlı olması,
- Sistem tam olarak uygulamaya geçip mükellefler uyum sağladıktan sonra mükelleflerin kırtasiye ve depolama masraflarının azalacağı
- İş ve işlemlerde tasarrufu sağlayacağı sonuçları elde edilmiştir.

Muhasebe Meslek Mensupları açısından sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde;

- Mükelleflerin teknolojik alt yapı, bilgisayar, bilgisayar programları, internet vb. konularda karşılaşılabileceği sorunlarının çözümünü muhasebecisinden talep edecek olması,
- Sistem tam anlamıyla uygulamaya geçinceye kadar özellikle mükelleflerin taleplerinden kaynaklı olarak meslek mensuplarının iş yükünün artacağı,
- Mükelleflerinin taleplerini karşılamak için her bir mükellefine daha fazla zaman ayırmak zorunda kalacakları,
- Kırtasiye ve depolama maliyetlerinde tasarruf sağlanacağı,
- Zamandan tasarrufu sağlayacağı,
- İş ve işlemlerde belli bir düzenin sağlanacağı, sonuçlarına ulaşılmıştır.

Teknolojik gelişme bağlamında hayata geçirilecek olan e-muhasebe uygulamaları ile kağıt, evrak ve defter döneminin kapanması ve kullanılan kağıtlar için ağaç kesiminin azalacak olması, en önemli sonuç olarak ifade edilebilir. Çünkü e-dönüşüm süreci ile birlikte gelen e-muhasebe uygulamalarının çevreci bir yaklaşımı içerdiği görülmektedir.

Devlet ile mükellefler arasında önemli bir köprü görevi gören meslek mensupları özellikle mükellef boyutu ile sistem tam olarak anlaşılana kadar

önemli sorunlar yaşayacakları söylenebilir. Söz konusu sorunların yaşanmaması için;

- Uygulamaya taraf olan kesimlerin her türlü alt yapısının hazır olması,
- Meslek mensuplarına sadece teorik değil uygulamaya yönelik eğitimlerin de verilmesi,
- Uygulamaya geçiş ile ilgili önceden taraflar yeterince bilgilendirilmeli bir geçiş süreci verilerek hazır hale getirilmeli,
- Mükelleflerin bilgilendirilmesinde bağlı buldukları odaların devreye girmeli,
- Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından verilen tek şifreli sistemin e devlet sisteminde olduğu gibi geliştirilip kolaylaştırılması, önerilebilir.

Ayrıca bu çalışmada konu sadece muhasebe meslek mensupları boyutu ile ele alınmıştır, bundan sonra yapılacak çalışmalarda konu devlet ve mükellefler boyutu ile de incelenerek literatüre daha fazla katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Akdoğan N. ve Akdoğan M.U. (2018). Büyük Veri Bilişim Teknolojisindeki Gelişmelerin Muhasebe Uygulamalarına ve Muhasebe Mesleğine Etkisi, *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 55, 1-14.

Allahverdi, M. ve Karaer, M. (2019) *E-dönüşümün Muhasebe Mesleği Yeterlilikleri Üzerine Etkileri ve Türkiye’de Lisans Düzeyi Muhasebe Eğitiminin Mesleki Yeterlilikler Açısından Analizi*, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Mart, 21(1), 246-273.

Avcı Akbel, B, (2019). Viyolonsel Eğitiminde Türk Müziği Perdelerinin Seslendirilmesinde Yaşanan Güçlükler Ve Çözüm Önerileri. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), 597- 625.

Başkale, H. (2016). “Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi” , *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.

Drew, J.. (2017). Real Talk About Artificial Intelligence and Blockchain, *Journal of Accountancy*, <http://www.journalofaccountancy.com/issues/2017/jul/technologyroundtableartificialintelligenceblockchain.html>, 12.02.2020.

Elçin, R., Gerekan, B. ve Usta, M. (2018) E-Fatura, E-Defter ve E-Arşiv Uygulamalarına Geçiş Sürecinde Yaşanan Sorunlar: Serbest Muhasebeci

- Mali Müşavirler Üzerine Bir Araştırma, *Mali Çözüm Dergisi*, Mart-Nisan, 13-43.
- Gökçen, G. ve Özdemir, M. (2016) Türkiye’de Muhasebe Uygulamalarından E-defter ve E-Fatura Uygulaması, *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, Cilt:12,Sayı:46, ISSN:1300-0845, Temmuz, 137-154.
- Gönen, S. ve Solak, B. (2017) Maliye Bakanlığı E-Dönüşüm Sürecinin Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bir Alan Araştırması, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ekim,63-80.
- Htaybata K. A., Alberti-Alhtaybata L., Alhatabatb, Z., (2018). Educating Digital Natives for The Future: Accounting Educators’ Evaluation of the Accounting Curriculum, *Accounting Education*, 12.02.2020.
- Karasar, N. (1995). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.
- Öztürk, S. ve Çarıkçı, O. (2019) Elektronik Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Geleceğin Muhasebecileri Üzerine Bir Araştırma, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16), 1007-1026,.
- Şençicek, T.F. (2013) Bilişim Teknolojilerindeki Gelişmelerin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi: E-Muhasebe, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt:5, no:2,ISSN:1309-8012 (online), 89-102.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:509) 19.12.2019 Tarih ve 30923 Sayılı Resmi Gazete.
- Yazarkan, H., & Kaygın, C. Y. (2016). “Mali Nitelikli Uyuşmazlık Davalarında Bilirkişilik Uygulamasına Karşı Adli Muhasebecilik: Ordu Adliyesi Örneği”, *Business & Economics Research Journal*, 7(1), 161-180.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık. Ankara.